

אוניברסיטת חיפה

הפקולטה למדעי החברה

החוג לתקשורת

הרצח בבר נוער- ההנצחה והשפעת ההנצחה

סמינר במסגרת המחקר: זיכרון קולקטיבי

מרצה: ד"ר אורן מאירס

מגיש: עומרי גל

תאריך: 1.8.14

מבוא

"פעמים רבות הזיכרון הוא ידיעה מופשטת של מה שהיה פעם. זיכרון נערם על זיכרון, צל של צל, עד שכבר אין יודעים מהו הזיכרון הטהור ומהו הזיכרון של הזיכרון." – אהבתי כל כך, רותם י.

בכוונתי לחקור את ההנצחה שנוצרה לליז וניר, שני הקורבנות שנרצחו בפיגוע הירי שבוצע ב-01.08.2009 ב"בר-נוער" (מקום מפגש לנוער שחש לבטים בזהות המינית שלו במהלך תהליך ההתבגרות). תחום המחקר הכללי בעבודתי יתרכז בנושא של הנצחה וזיכרון, ובמיקום קצת יותר מדויק של המחקר בהקשר הרחב ניתן למקמו בזיכרון חברתי, כיוון שהנצחה זו משפיעה על עיצובה העתידי של קהילת הלהט"ב (לסביות, הומואים, טרנסג'נדרים, ביסקסואלים, קוויר).

חשיבות המחקר מתקשרת ליעדים ולמטרות שקהילת הלהט"ב בק שמה לעצמה בעקבות המאורע, או לכך שייתכן שהמאורע גרם לגיבוש וללכידות של הקהילה כולה או לחלקים שונים בקהילה שהיו מנותקים ולאחר המאורע יצרו שיתוף פעולה למען מטרה משותפת. בנוסף דרך המחקר ניתן אולי לראות כיצד המאורע עיצב את הקהילה, או גרם לעיצוב ערכים ושינוי רחב כלשהו.

בעקבות המחקר נוכל לראות את החשיבות וההשפעה של המאורע מבחינה רחבה על הקהילה כולה,

ומבחינה מצומצמת על בני הנוער שפעילים בקבוצות מפגש להטב"קיות (בר-נוער, איגי, פיצ').

המחקר נפתח בתשתית המושגית אשר תלווה אותנו לאורך המחקר, לאחר מכן ניתן לראות את הצגת

שאלת המחקר והמתודולוגיה כהקדמה לניתוח הממצאים, שבסיומו ימצא סיכום המחקר.

תשתית מושגית

ישנם מחקרים שונים העוסקים בתחום ההנצחה ובהם נמצאים מושגים רבים אשר משתלבים בתוך

המחקר שבו עוסקת עבודתי.

כאשר אנו עוסקים באיבוד יקר, זה תמיד עניין קשה אשר מתקשר לאבל כבד במיוחד שאותו יקר הולך לעולמו בגיל צעיר.¹ בעניין האבל ישנן דרכים להתמודד איתו ואחת מהן היא ההנצחה של אותו יקר. בני משפחתו וחבריו של אותו יקר מנציחים אותו בדרכים שבו נראה להם לנכון, למרות וייתכן שההנצחה תגרום² לצומת בין הזיכרון האישי וההיסטוריה במובן שהיקיר שייך למשפחה, אך כנראה שיש לו קשר נוסף אל ההיסטוריה וייתכן וההיסטוריה תרצה להשתתף בהנצחה ואולי אפילו לגנוב את זיכרון היקר ממשפחתו ולשייך אותו יותר להיסטוריה. כך המשפחה האבלה נמצאת בצומת כיוון שקשה לה לוותר על היקר שמת, גם אם זה למען מטרה נעלה. בעניין הבר נוער ניתן לראות את ההנצחה במובנים רבים גם של המשפחה של ניר וליו, וגם בקהילה עצמה שבחרה להנציח את זכרם בדרכים רבות ומגוונות. אותן הנצחות שמתבצעות בשטח לאחר מכן ישמשו כאבני דרך בפיתוח הקהילה, ההנצחות ישמשו כ³ שימור המורשת להמשך הדרך והתפתחות הקהילה ויהיה ניתן לשחזר את העבר. בנוסף על כך אותן הנצחות שיצרו, גורמות ל⁴עיצוב הזיכרון הקולקטיבי ברחבי העוברים והשבים באותן נקודות, ובקהילה הגאה בפרט. כך הדור העתידי שלא שמע על אותם אירועים, יוכל לדעת על כך דרך נקודות ההנצחה אשר נמצאות בשטח, ולדעת על אירועי העבר.

למרות כל היופי והחשיבות בעניין ההנצחה, ושכנראה שהיא תישאר ברקע במשך השנים הבאות,⁵ אף

אחד לא מנציח שהחותם הטרגי אשר קיים על אותו אירוע ימנע שזכרם יהיה פחות סלקטיבי מאחרים או נטול שכחה. למרות שישנן נקודות הנצחה לאירוע הבר נוער אף אחד לא יכול להבטיח שבעתיד אולי כאשר הדור יתחלף או בשלב כלשהו כאשר נקודת ההנצחה כבר לא תהיה רלוונטית, ייתכן וההנצחה תמחק מההיסטוריה ואפילו יבנה שם משהו אחר כתחליף.

קיימת החשיבה שאומרת שייתכן והדברים יחזרו והתקיימו שוב ושוב, ולמרות שהאירועים חוזרים על

עצמם אנשים אינם זוכרים את כולם, ולכן ישנה חשיבות לבצע את ההנצחה כעניין של⁶ אם לא ננציח אולי זה

יחזור. כך שאם ההנצחה תהיה בשטח אף אחד לא יוכל להכחיש את מה שקרה, כך נוכל לשמר את ההיסטוריה

בדרך היומיומית, בהצבת דברי הנצחה במקומות שגרתיים בהם אנשים עוברים במהלך שיגרת היום שלהם.

במהלך ימי האבל הראשונים לאחר האירוע, היה "הלם קרב" בקרב הקהילה הגאה, ודבר זה גרם לאיחוד

כוחות ותמיכה אחד בשני. כחלק מאותה תמיכה ושיתוף פעולה בין האנשים עוצב סממן תמיכה וזיכרון לאירוע

אשר התחיל לרוץ ברשת. רבים מחברי הקהילה שינו את תמונת הפרופיל שלהם ברשת החברתית לכזאת שרואים

¹ פייגה, מ. 2000 "יצחק רבין: הנצחתו והנצחת הנצחתו".

² וינצקי-סרוסי, ו. 1998. "לזיכרון הקולקטיבי אין גבולות".

³ כתריאל, ת. 1999. "נהיה כולנו חלוצים": כלים וסיפורים במוזיאון לתולדות ההתיישבות

⁴ כתריאל, ת. 1999. "נהיה כולנו חלוצים": כלים וסיפורים במוזיאון לתולדות ההתיישבות

⁵ וינצקי-סרוסי, ו. 1998. "לזיכרון הקולקטיבי אין גבולות".

⁶ פייגה, מ. 2000 "יצחק רבין: הנצחתו והנצחת הנצחתו".

בה את דגל הגאווה שבתוכו נר נשמה או דגל הגאווה ועליו פס שחור באחד הקצוות. סממן זה רץ באותו חודש ברשת בצורה אינטנסיבית, כך בעצם כל חבר ששינה את תמונת הפרופיל שלו כאות תמיכה,⁷ הפך את הדף האישי שלו לסוג של אנדרטה. בנוסף לכך שינוי התמונה גורמת ליחיד להרגיש קשר לקהילה המורחבת, כך בעצם⁸ היחיד מרגיש חלק מהקהילה הגאה שמשמשת כקהילה מדומיינת.

בהקשר של קהילה מדומיינת ניתן לחשוב על כך שבמהלך השגרה היומיומית של כולנו, אנו לא חושבים יום יום על אותו אחד שמת ושמותו ציין משהו חשוב, אך ביום הזיכרון לאותו אדם¹⁰ מתקיים השקר הגדול שכאילו היום כולם עצובים, וכולנו מאוחדים כי כך גדלנו וכך חונכנו להראות שאנחנו משתייכים לקהילה המדומיינת. באותו יום אבל משמיעים לנו את ה¹¹צפירה שמקשרת את היחיד לקהילה המדומיינת הלאומית באופן הדוק ביותר, כך אנו מוקפים באנשים אשר עומדים איתנו וכולנו יחדיו מתחברים באותם רגעים אל הקהילה הרחבה. את אותו עניין ניתן לראות גם בעצרות הזיכרון שמתקיימות מדי שנה לזכר הנרצחים שאליהן מגיעים אלפים מחברי הקהילה, רק כדי להרגיש חלק מהקהילה המדומיינת וכדי לעשות זאת יותר מקושר בעצרת לציון שנתיים לאירוע בבר נוער, פתחו את העצרת עם דקת דומיה לזכר הנרצחים.

היום בעידן הטכנולוגיה האינטרנט משמש כמקום מפלט וביטוי, בו ניתן להרגיש חופשי. כמו דגל האבל

שנוצר והוזכר, ישנן דוגמאות נוספות לכך ש¹²האינטרנט הופך לאתר הנצחה וירטואלי. כאשר מחפשים את האירוע שארע בבר נוער יחד עם שמות הנרצחים צצים עמודי זיכרון שנוצרו בעקבות האירוע, וניתן למצוא גם מספר סרטונים אשר אנשים הכינו לאחר הרצח כמשהו שמבטא אותם איך הם מגיבים לאירוע.

כאשר יקיר משפחה נפטר בגיל צעיר, מתקיים תהליך כניסה כלשהו אל מעגל המשפחות האבלות אשר כבר איבדו את יקירם לפניכן, למעגל ישנו מונח שנקרא¹³מעגל השכול, מעגל זה מאחד את אבל המשפחות ומרכז אותן יחדיו אל מול גורמים אשר עוסקים בעזרה ותמיכה למשפחה. לעיתים דרך המעגל מתבצעות היכרויות בין משפחות ובין אישים אשר גורמות לקשרי חברות שיכולים להוביל אל איחוד כוחות אל מול גורמים חזקים כמו המדינה או שלל ארגונים אשר עוסקים בדבר. לעיתים החיבור אל מעגל השכול גורם להשלמה עם האבל, כך מתבצע¹⁴חיבור בין השכול הפרטי לבין השכול הלאומי ואחד משלים את השני. בדומה לכך¹⁵הכניסה למעגל השכול גורמת ליצירת סדר באבל ועושים זאת יחדיו בצוותא.

אירוע הבר נוער אינו הראשון שבו התקיימה אלימות כלפי קבוצה המשתייכת לקהילה הגאה, לפניכן

בשנת 2005 במהלך מצעד הגאווה בירושלים פרצו חברי הקהילה החרדית למצעד ודקרו שלושה ממשתתפי המצעד, מצב הנדקרים הוגדר קל עד בינוני. נכון שבאירוע זה אף אחד לא נהרג אך הוא לא יצר מאורע כה גדול

⁷ פייגה, מ. 2006 : "תמורות בזיכרון הקולקטיבי ובמיתוס הפוליטי"

⁸ פייגה, מ. 2006 : "תמורות בזיכרון הקולקטיבי ובמיתוס הפוליטי".

⁹ כתריאל, ת. 1999. "נהיה כולנו חלוצים" : כלים וסיפורים במוזיאון לתולדות ההתיישבות

¹⁰ רוזנטל, ר. 2001. "יהאם השכול מת?"

¹¹ פייגה, מ. 2006 : "תמורות בזיכרון הקולקטיבי ובמיתוס הפוליטי"

¹² פייגה, מ. 2006 : "תמורות בזיכרון הקולקטיבי ובמיתוס הפוליטי".

¹³ רוזנטל, ר. 2001. "יהאם השכול מת?"

¹⁴ רוזנטל, ר. 2001. "יהאם השכול מת?"

¹⁵ רוזנטל, ר. 2001. "יהאם השכול מת?"

כמו הבר נוער. כנראה שישנה¹⁶ תלות בגודל האירוע ומיקומו, ובנוסף ישנו יום אבל מרוכז לאירוע הבר נוער למרות שגם מצעד הגאווה בירושלים מתקיים מדי שנה ואין מזכירים בו את הדקירות. בהשוואה בין השניים בהחלט ניתן לראות שאירוע הבר נוער עוצמתי יותר, אך אותן דקירות לא גרמו למחאות והפגנות מצד הקהילה הגאה מה שכן קרה בבר נוער. עניין דומה קרה גם באירועי סטנוול המדוברים, גם הם לא היו הראשונים אך הם היו העוצמתיים ביותר.

מלבד הזיכרון לנקודות ההנצחה ישנו תפקיד נוסף, מי שרואה אותן חושב על מה שהיה ומבין את גודל האירוע, וחושב על העתיד. נקודות ההנצחה מהוות¹⁷ נקודות התעוררות, מי שרואה אותם מתעורר אל המציאות הקיימת ולכך שלא הכל ורוד ויש צורך בשינוי, ואולי אותו יחיד יכול להתחיל את השינוי ולשנות את העתיד שיהיה טוב יותר. ומצד שני ייתכן שהקהילה הגאה תבין שהיא¹⁸ מאוימת למרות הפיתוח וההתקדמות, עדיין ישנם אנשים אשר לא מקבלים את עניין המשיכה לבני אותו מין וזה נראה להם שגוי, פתאום כל אחד חושב פעמיים לאן הוא הולך ומה יכול לקרות שם, אולי עדיף שהוא לא יצא. דבר זה מעורר חשד אשר שקע, אך כעת הוא חוזר בשנית.

שאלות המחקר

הנושא הספציפי שבו אני מעוניין להתמקד הוא חקירת ההנצחה של הנרצחים בפיגוע הירי בבר נוער, הסתכלות מנקודת מבט מחקרית ומעמיקה על מה שנוצר לאחר המאורע.

Armstrong, E. A., & Crago, S. M. (2006). Movements and memory: the making of the Stonewall myth ¹⁶
Dunn, T. R. (2010). Remembering Matthew Shepard: Violence, identity, and queer counterpublic memories ¹⁷
Dunn, T. R. (2010). Remembering Matthew Shepard: Violence, identity, and queer counterpublic memories ¹⁸

בכוונתי לבחון טקסטים שנכתבו בעקבות הרצח בבר נוער, ולראות את מוטיב ההנצחה בהם, בנוסף

אחקור את מקומות ההנצחה שנוצרו בעקבות הרצח ואבחן אותם בהתייחסות להנצחות קודמות שנעשו לאירועים כואבים דומים.

השאלות הספציפיות יתמקדו בהנצחה שנוצרה בעקבות הרצח בבר נוער, וינסו להראות כיצד הוא נוצר ולמה הוא נוצר. השאלות יענו על הצורך של התאגדות ולהראות הזדהות עם הכאב, כיצד כל צד בוחר להראות את דרכו להתמודד עם הכאב, איך בחרו לעצב את נקודת ההנצחה ולמה בחרו דווקא ברעיון זה. אירוע הבר נוער הינו משמעותי בקהילה הגאה, הוא סממן אשר נקוב מדי שנה בלוח השנה יחד עם אירועי הזיכרון למאורע. מדי שנה מתפרסמים כתבות שונות ונכתבים פוסטים שונים ברחבי הרשת החברתית המבטאים את הצער והכאב על מאורע זה.

מתולוגיה

אספתי את החומר באמצעות רשת האינטרנט, ובאמצעות ביקור במבנים השונים שנוצרו להנצחת הנרצחים. החומר שנאסף הינו הרלוונטי ביותר למחקר כיוון ששלה הכתבות שנאספו ונמצאו ברשת מדברות על

מגוון ההנצחות השונות שנעשו לאחר הרצח, כל כתבה מראה אירוע או תוצר שונים אשר מנציחים את המאורע. ישנם סוגים שונים של הנצחות שנוצרו בעקבות הרצח, ומגוון הכתבות שנאספו מסקרות את רובן אם לא את כולן.

את החומר ניתחתי דרך הבדלים ודימויים שונים במלל שנכתב ובמקומות שנוצרו לאחר הרצח, בנוסף בחנתי את משתנה הזמן לאורך השנים ולאורך המידע שהתגלה בקשירות למקרה, ובחנתי את אופי ההנצחות השונות. הניתוח מספק את מטרת המחקר שלי בכך שאוכל להראות את מהות ההנצחה שנוצרה, ואת התקדמותה ושימורה לאורך השנים. ניתוח התוכן בוצע בצורה איכותנית כדי שאוכל להראות כיצד מגוון ההנצחות נכנסות לתמות מרכזיות למרות השוני בין הנצחה להנצחה.

ניתן לבחון את השפעת הרצח בכיוונים שונים כמו בצורות מקרו ומיקרו בקהילה הגאה, לדוגמה ניתן לראות את השתתפות הקהילה בעצרת הזיכרון שנה אחרי וגם שנתיים אחרי בצורת המקרו, ובצורת המיקרו ניתן לראות את ההשפעה על חברי הקהילה באופן בודד כדוגמה ספציפית ניתן לראות את מדריכי הבר נוער, וכיצד הם רואים את ההנצחה של הנרצחים באותו מקום שהם מדריכים. כיוון נוסף יכול להגיע מההנצחה עצמה, שממה שנוצר לכבוד הנרצחים נוצרה השפעה שמלווה את הקהילה, ובעקבות הרצח הכלה התעוררות כלשהי בקהילה שמשוהו חייב להשתנות ברוע הקיים בקהילה, ויש צורך לשנות דברים קיימים.

ניתוח ממצאים

את ביצוע הניתוח אחלק לקטגוריות בשתי דרגות, ראשונה ושנייה. בחלק הראשון של הניתוח אציג את הניתוח באמצעות החומרים שנאספו, ובחלק השני אשלב בניתוח את התשתית המושגית ואראה כיצד החומר שנאסף משתלב יחד עם מחקרים ומושגים הקיימים כבר.

קטגוריות סדר ראשון

ליז וניר כחלק מהקהילה הגאה: עניין ההנצחה של ליז וניר קיבל משמעות חזקה בתוך הקהילה הגאה

הרבה יותר מאשר בחברה הרגילה. ניתן להבין זאת עקב אירוע ראשון שבו חברי הקהילה איבדו את חייהם, ועוד שהאירוע התקיים בתל אביב עיר שנחשבת הבית של הקהילה הגאה. בעקבות החשיבות הרבה ישנם סוגי הנצחה שונים אשר נוצרו במהלך השנים שעברו מאז שארע האירוע.

אחת מההנצחות הבולטות היא הגינה שנוצרה בגן מאיר סמוך למרכז הגאה בתל אביב. את הגינה הקימה

עיריית תל אביב בשיתוף עם אביה של ליז, שטרם את הצמחים שנשתלו שם. בגינה ישנו שלט שעליו כתוב:

"לזכרם של ליז טרובישי ז"ל וניר כץ ז"ל אשר נרצחו בתקיפה נפשעת על בני הקהילה הגאה בבר נוער..", לפי

הכיתוב ניתן לראות את שייכות הגינה לקהילה הגאה. בנוסף על כך גן מאיר מוכר כגן שקיימת בו שייכות לקהילה הגאה, בייחוד שממוקם בו המרכז הגאה.

דבר נוסף שנעשה הוא הוספת שמו של ניר כץ ז"ל למרכז למאבק באלימות ולהט"ב/בופוביה השייך לאגודה

לזכויות האדם, וממוקם בתוך המרכז הגאה בגן מאיר. הוספת שמו של ניר למרכז המתעסק בדברי הקהילה

הגאה, מראה על שייכותו של ניר והרצון לשמור על ניר כחלק מהקהילה.

מדי שנה ביום הזיכרון לאירוע מתקיימים אירועי זיכרון שבהם לוקחים חלק חברי הקהילה הגאה,

והרעיון המרכזי באותם אירועים הוא כמובן להביא את הזיכרון כלפי ניר וליז, אך בנוסף ישנו רעיון נוסף

שהקהילה הגאה אומרת שהיא פה ולא מוותרת. אותם אירועים תמיד משתייכים יותר לקהילה ופחות לזיכרון,

ניתן לראות באמצעות סיסמאות שמדברות אל כלל הקהילה ולא רק כלפי אירוע הבר נוער, ודגלי הגאווה הרבים שמשתייכים לקהילה כולה.

בשבועות הראשונים לאחר האירוע רוב חברי הקהילה שינו את תמונת הפרופיל שלהם ברשת החברתית

לדגל גאווה עם סימן אבל עליו כאות הזדהות ותמיכה, הסימן היה דגל גאווה שבתוכו נמצא נר או דגל גאווה ועליו פס שחור. את השייכות ניתן להבין דרך דגל הגאווה שמשתייך לקהילה הגאה ברחבי העולם כולה ולא רק לאירוע הנוכחי.

לאחר האירוע החלו חברי הקהילה ליצור סרטונים אשר הביאו את הרגשות שלהם כלפי האירוע ולפרסם

אותם ברשת הציבורית. אחד הסרטונים מראה את היוצר ואת חבריו שעוזרים לו מקפלים 200 עגורים מנייר

מודפס בצבעי הגאווה בבר שכוונתי. לאחר שסיימו את הקיפול הם תלו את העגורים על עץ הפיקוס שנמצא בפינת

הרחובות רוטשילד ונחמני, זהו המיקום בוא בוצע פיגוע הירי בבר נוער. את השייכות ניתן לראות לפי צבעי

הגאווה שנמצאים בכל אחד מהעגורים.¹⁹ הסיבה בה החיה הנבחרת הייתה עגורים היא שלפי האמונה השינטואיסטית קיפול עגורים מסמל הצלחה ובריאות, וקיפול אלף עגורים יביא להגשמת משאלת לב. במהלך שנות ה-20 לאחר ההפצה בהירושימה הייתה ילדה ששמה היה סדקו ססקי שסבלה ממחלת לוקמיה, כרצון להחלים היא קיפלה 1000 עגורים כדי להגשים את משאלת הלב שלה, אך היא לא הספיקה לקפל כל כך הרבה. מאז מותה התפתחה מסורת קיפול העגורים כסמל של תנועות שלום ברחבי העולם, מה שייתכן וגם היה הרצון של יוצר הסרט.

ליז וניר כחלק מהמשפחה: הקישור הישיר אשר נעשה לאחר האירוע היה ישיר לקהילה הגאה היה ניתן

לראות זאת בסיקור של האירוע כפשע שנאה כלפי הקהילה באופן רחב, כאילו שכחו שהנרצחים הם גם חלק ממשפחה, המשפחה שלהם.

אימו של ניר אילה כץ נהפכה לסמל סטאטוס בקרב הקהילה הגאה מאז הרצח, היא משתתפת באירועים רבים ומשתפת את סיפורה האישי, היא נהפכה לסוג של "האמא של הקהילה". כחלק מהפעילות של אילה היא לקחה על עצמה את ארגון²⁰ תהלי"ה וכיום היא מכהנת כיושבת ראש הארגון, ולקחת חלק פעיל במפגשים ועוזרת להורים לעבור את תהליך הקבלה בצורה טובה יותר דרך הניסיון האישי שלה.

אבא של ליז אלי טרובישי יזם יחד עם עיריית תל אביב את רעיון הגינה שהוקמה בגן מאיר לזכרם של ליז

וניר, היה חשוב לו לתרום את חלקו לזכרה של ביתו. בגינה ניתן למצוא סוקולנטים וקטטוסים, צמחים אלו מתאפיינים בחוזקם לשרוד למרות תנאי אקלים קשים, הם יכולים לאגור מים וכך להסתדר ללא מים בתקופות היובש. ניתן לחשוב שאולי הייתה חשיבה מאחורי הצמחים שבחרו לשים שם, כך שהצמחים ישרדו וגם הזיכרון של ליז וניר יישאר בתודעה לתקופה ארוכה.

לאלי טרובישי יש צד נוסף בעניין הרצח בבר נוער,²¹ לאלי הגיש תביעה נגד האגודה, עיריית ת"א

והמשטרה בטענה שנכשלו בהגנה על בני הנוער שהגיעו לבר נוער. ייתכן שהתביעה נגד אותם ארגונים היא דרך ההתמודדות של אלי, על כך שאיבד את ביתו באותו רצח.

ליז וניר כחלק מהמרחב הציבורי: אירוע הרצח השפיע גם על החברה הישראלית כולה, וגם בה היו

אנשים שהרגישו צורך להתבטא בדרכם.

ארבעה חודשים לאחר האירוע העניקה האגודה למען זכויות האזרח את אות זכויות האדם לניר כץ ז"ל.

האגודה פירטה את הבחירה בו:²² "עבורו, ההתנדבות, התרומה לקהילה והחינוך היו לדרך חיים הוא פעל מתוך גישה הומניסטית ואוהבת אדם, האמין שיש לתת לזולת, ובפרט לבני נוער וצעירים, את מירב התמיכה והכלים על מנת שיוכלו להתעצם ולמצות את יכולותיהם, כדי שבתורם יוכלו גם הם לתרום לחברה." ניתן לראות את התייחסות האגודה להתנדבותו של ניר, כחלק מרוח התנדבותית שצריכה להתקיים בחברה כולה.

¹⁹ http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A1%D7%93%D7%A7%D7%95_%D7%A1%D7%A1%D7%A7%D7%99

²⁰ תמיכה להורים של לסביות, הומוסקסואלים, טרנסג'נדרים וביסקסואלים מתוך: <http://www.tehila.org.il>

²¹ <http://gogay.co.il/item.php?id=16989>

²² <http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/975/149.html>

בליל האירוע מתן אטיאס זמר בתחילת דרכו, רכב על האופנוע שלו בדרכו ליעד אשר נשכח מזיכרונו. הטלפון שלו התחיל לצלצל אך הוא לא התייחס לכך, אך הטלפון לא הפסיק לצלצל אז הוא הבין שמהו לא בסדר. מתן עצר בצד הדרך וענה לשיחה בה סיפרו לו על האירוע שקרה ורצו לוודא שהוא בסדר, עקב מגוריו הקרובים לאותו אזור. באותו הרגע מתן הסתובב וחזר לביתו, הוא החליט לנסות ולגשת למקום האירוע אך מהר מאוד הבין שאין טעם לנסות כי כל האזור סגור. הוא חזר לביתו ויצא למרפסת והתחיל לכתוב שיר לרוצח, הדבר הראשון שהוא כתב היה: ²³"את מי אתה כל כך שונא?". הוא מדמה בשיר את הרוצח למקבל החלטות והמבצע שלהן, הוא מנסה לדבר אל הרוצח ולשאול אותו למה הוא עשה זאת.

כשנתיים לאחר האירוע ביקשו המרצים בסטודיו לעיצוב 6B מהסטודנטים לעיצוב גרפי להגיש כפרויקט גמר כרזה אשר מבטאת רגש של בעד או נגד כלפי הרצח, משהו שיראה את דעתו האישית של הסטודנט. לאחר מכן את הכרזות הציגו בתערוכה בקניון דיזינגוף סנטר, וקראו לתערוכה ²⁴"בחזרה לבר-נוער". במהלך התערוכה התבצע דירוג של הכרזות, והכרזה המנצחת שימשה ככרזה הרשמית של אירוע הזיכרון באותה השנה. ליז וניר כחלק מהמדינה: לאחר הפיגוע כיבדו שרים שונים את אירועי הזיכרון שהתקיימו.

באירוע זיכרון שהתקיים שנה לאחר האירוע הגיע ²⁵שר החינוך דאז גדעון סער לטקס עצמו שהתקיים בגן מאיר. חבר כנסת נוסף שהגיע היה ניצן הורוביץ אשר הגיע לכבד את האירוע. שנה לאחר מכן, באירוע זיכרון שהתקיים שנתיים לאחר האירוע הגיעו ²⁶: ניצן הורוביץ, חברת הכנסת ציפי לבני, וחבר הכנסת נינו אבסדזה. באירוע השנתיים ראש הממשלה בנימין נתניהו לא הגיע, אך הוא הסריט את עצמו והכין קטע מראש אשר שודר במהלך אירוע הזיכרון.

קטגוריות סדר שני

לאחר חלוקת המידע שנאסף לקטגוריות ראשוניות ניתחתי את הנ"ל ברמה מעמיקה יותר, והגעתי לשתיה קטגוריות מסדר שני.

קהילות מדומיינות

לאורך ניתוח הממצאים ניתן למצוא כמה וכמה קהילות מדומיינות שונות, שלעיתים מצטלבות זו בזו וכך האנשים באותן "קהילות" מצטלבים ומכירים אחד את השני, ומשתתפים זה בכאבו של זה. ניתן למצוא קהילות מדומיינות בקהילה הגאה במספר מקרים, הגינה שנוצרה בסמוך למרכז הגאה בגן מאיר מאחד את הקהילה הגאה, הרי גן מאיר מוכר כגן השייך לאוכלוסייה גאה ובנוסף הצמידות למרכז הגאה המוכר. בצמוד לאותה גינה שנוצרה לזכר הנרצחים בפיגוע הקימו גם עמדת זיכרון לנופלים בשואה עקב נטייה הומוסקסואלית, כך כאשר שתי עמדות זיכרון צמודות זו לזו ניתן לראות שתי קהילות מדומיינות שמצטלבות זו בזו, וכך אותם אנשים שאיבדו את יקיריהן הן בבר נוער והן בשואה יש להם מכנה משותף אחד והוא שהם איבדו

²³ <http://www.mako.co.il/pride-culture/cultura/Article-cac7d172d233f31006.htm>

²⁴ <http://www.havana.org.il/local/6666>

²⁵ <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3927613,00.html>

²⁶ <http://www.havana.org.il/local/6578>

את האנשים עקב נטייה הומוסקסואלית. עם אותו מפגש של שתי "הקהילות" ניתן לראות איך שכול פוגש שכול, וכך אנשים יכולים לכאוב יחדיו את הכאב שהם חשים, ו²⁷להכניס סדר בכאוס שיוצר השכול, ולעשות זאת בצוותא. דרך ההצטלבות של שתי ה"קהילות" ניתן לראות כיצד ²⁸מעגלי השכול נפגשים, ונוצר איחוד בין האבלים מה שמרכז אותן יחד זו עם זו.

בקרב הקהילה הגאה מתקיימות עוד מספר קהילות מדומיינות שנוצרו בעקבות הרצח, ניתן לראות את אירוע הזיכרון שמתקיימים מדי שנה בתאריך הרצח. באותם אירועים ניתן לראות רוב גדול של חברי הקהילה מגיעים לאירוע זיכרון מרכזי, שבו מתקיים "חיבור" בין חברי הקהילה ש²⁹באו להראות שהם כאילו עצובים, וכך הקהילה מצטיירת כמאוחדת למרות כל הריבים והתככים שמתקיימים ביומיום. אירוע הזיכרון מאחד אותנו כמו ה³⁰צפירה שמשמת לנו כזיכרון למה שקרה, זהו גם תפקידו של אירוע הזיכרון ש³¹נוכל לשמור את המורשת להמשיך קדימה ולהתפתח.

קהילות נוספות אשר התקיימו נוצרו ב³²אינטרנט שניתן לראות אותו כמרחב הזיכרון הווירטואלי, ניתן לראות את סרטון העגורים שנוצר ע"י חבר קהילה שרצה להביע את עצמו, שנמאס לו להיות עוד אחד שלא עושה כלום בנדון. אותו סרטון קישר את היוצר אל הקהילה המדומיינת של חברי הקהילה הגאה, הסרטון גרם לו להרגיש שייך לקהילה ודרך יצירת הסרטון הוא יצר קשרים בקהילה (אותם אנשים שעברו ברחוב). בנוסף ניתן לראות את תמונות הפרופיל של חברי הקהילה שהוחלפו לנר זיכרון עם צבעי הגאווה שבעצם כל אחד שמשנה את תמונת הפרופיל שלו הופך את תמונת הפרופיל שלו לסוג של אנדרטה, כאות להתאבלות והזדהות. דרך החלפת התמונה³³ היחיד נקשר לקהילה הגאה ומרגיש חלק ממנה, וכך נוצרת הקהילה מדומיינת של אנשי הקהילה אשר מזדהים עם הכאב והזיכרון.

דרכי התמודדות

לאורך ניתוח החומרים ניתן למצוא סוגים שונים של התמודדויות לאחר הרצח, הן מצד הקהילה הגאה הן מצד המשפחה של הנרצחים והן מכלל המרחב הציבורי, ניתן לראות כיצד כל צד בחר להתמודד עם האירוע.

מצד הקהילה הגאה:

לאחר הרצח היו חברי הקהילה מבקרים באתר הרצח ומדליקים שם נרות זיכרון ושמים חפצי זיכרון אשר התקשרו למאורע, ניתן לראות גם את אירועי הזיכרון שנוצרו לאחר הרצח ועדיין נשמרים ומתקיימים מדי

²⁷ רוזנטל, ר. 2001. "האם השכול מת?".

²⁸ רוזנטל, ר. 2001. "האם השכול מת?".

²⁹ רוזנטל, ר. 2001. "האם השכול מת?".

³⁰ פיגה, מ. 2006. "תמורות בזיכרון הקולקטיבי ובמיתוס הפוליטי"

³¹ כתריאל, ת. 1999. "נהיה כולנו חלוצים": כלים וסיפורים במוזיאון לתולדות ההתיישבות

³² פיגה, מ. 2006. "תמורות בזיכרון הקולקטיבי ובמיתוס הפוליטי"

³³ פיגה, מ. 2006. "תמורות בזיכרון הקולקטיבי ובמיתוס הפוליטי"

שנה. אירועים אלו מתקשרים לצורך לשמר ולהנציח את המאורע ו³⁴דרך ההנצחה לקיים תהליך התמודדות עם האבל. דרך אירועים אלו נוצרה אחדות ואחוזה בין חברי הקהילה, להראות כיצד חברי הקהילה מחוברים זה לזה ודרך חיבור זה גם ליצור עוד דרך להתמודד עם המאורע.

דבר נוסף שניתן לראות הוא שינוי תמונת הפרופיל של חברי הקהילה לאחר הרצח. אחד מחברי הקהילה יצר סמל משותף לכאב שהוא חש באותו רגע ויצר את התמונה של צבעי הגאווה עם נר זיכרון, יצירת אותה תמונה עזרה לו להתמודד עם האבל והתמונה החלה להתפשט ברחבי הרשת ונהפכה לסמל האבל וההזדהות עם המאורע. אותם חברי קהילה כאובים ששינו את תמונת הפרופיל שלהם בחרו להתמודד עם המאורע דרך החלפת התמונה שלהם ברשת החברתית לתמונת הזדהות עם הכאב של הקהילה.

פן נוסף הוא יצירת סרטון העגורים שבוצע ע"י אותו חבר קהילה, שבחר בסרטון כדרך התמודדות עם השכול שהוא חש. ייתכן ואותו יוצר ראה את הרצח³⁵כנקודת התעוררות שבה הבין שנמאס לו להיות עוד אחד מחברי הקהילה שלא עושה כלום לגבי המתרחש, והגיע לנקודה שהוא מעוניין להתחיל ולפעול. דרך יצירת הסרטון אותו יוצר גם הגיע לאנשים נוספים, אותם אנשים שעזרו לו בקיפול העגורים ואתם אנשים אשר עברו ברחוב ועזרו בתליית העגורים על עץ הפיקוס בפינת הרחובות בה התרחש המאורע.

מצדם של הורי הנרצחים:

מבחינת אמו של ניר אילה כץ ניתן לראות כיצד לאחר הרצח היא החלה להשתלב ולהיות פעילה בחיי הקהילה הגאה.³⁶ אילה מספרת שמותו של ניר גרם לה להכיר את הקהילה הגאה, היא החלה להכיר את הארגונים השונים, להכיר ולתמוך בזכויות בקהילה והחלה להבין כיצד כלל הציבור מגיב כלפי הקהילה הגאה. אילה משתפת באירועים רבים של הקהילה הגאה, היא מספרת את הסיפור האישי שלה וחולקת את כאבה עם רבים, משוחחת עם חברי כנסת ונחשבת כ"האמא של הקהילה". אילה בחרה להפוך את הקהילה הגאה לחלק מחייה כדרך להתמודדות עם הכאב.

מבחינת אביה של לוי אלי טרובישי אשר בו מתקיימים שני צדדים של התמודדות וכל אחד מהם נמצא בקצה השני של הסקאלה. בשנת 2013 טרם אלי צמחי קקטוסים וסוקולנטים בשיתוף עם עיריית ת"א-יפו על מנת להקים גינת זיכרון לנרצחים בפיגוע הירי בבר נוער. ניתן לראות שדרך הקמת הגינה אלי מתמודד עם הכאב³⁷והוא יוצר פינת הנצחה לביתו, כך שבאותה פינה יוכלו אנשים להתאבל על המאורע הנורא.³⁸ בנוסף ליצירת פינת התאבלות ניתן לראות את הקמתה של הגינה כמקום של שימור המורשת ועיצוב הזיכרון הקולקטיבי לאורך השנים בקהילה הגאה.³⁹ בהקמת הגינה גם מתבטאת הצומת בה נמצא ההורה בין הזיכרון האישי לבין זיכרון ההיסטוריה, הרי לוי משתייכת למשפחה אך בעקבות מותה במאורע אשר משתייך לקהילה ספציפית, הזיכרון

³⁴ פייגה, מ. 2000 "יצחק רבין: הנצחתו והנצחת הנצחתו".

³⁵ Dunn, T. R. (2010). Remembering Matthew Shepard: Violence, identity, and queer counterpublic memories

³⁶ <http://www.mako.co.il/pride-weekend/Article-9a4ac23c3c7b831006.htm>

³⁷ פייגה, מ. 2000 "יצחק רבין: הנצחתו והנצחת הנצחתו".

³⁸ כתריאל, ת. 1999. "נהיה כולנו חלוצים": כלים וסיפורים במוזיאון לתולדות ההתיישבות

³⁹ וינצקי-סרוסי, ו. 1998. "לזיכרון הקולקטיבי אין גבולות".

מתחלק בין המשפחה לבין הקהילה שגם מעוניינת להנציח את המאורע שבו ליו נרצחה, כך הזיכרון נשאר משותף לשני הצדדים גם למשפחה יש פינת זיכרון וגם לקהילה יש פינת זיכרון.⁴⁰ המשפחה והמדינה חולקות את החייל המת אחרי מותו: המשפחה מתאבלת עליו בסתרים, והמדינה ההופכת אותו לנכס לאומי באמצעות אנדרטות, ניתן לראות את היחס הדומה גם בין המשפחה לבין הקהילה הגאה שבחרת להפוך את שני הנרצחים לנכס. המשפחות כאובות ומתאבלות, ובינתיים הקהילה הגאה גם היא כואבת אך משתמשת באותם נרצחים כדי להראות את היחס שמקבלים, ואלו אירועים נוראים היא עוברת ואז היא מחפשת דרכים להנציח את אותם שניים בדרכיה על מנת לשמר את שמם ושתמיד יזכרו את אותו מאורע נורא, שדרכו מנסים לשנות דברים כלפי הקהילה.

בצד השני של הסקלה לגבי אלי, הוא הגיש תביעה נגד האגודה עיריית ת"א והמשטרה על כך שהם לא שמרו על הבר נוער כפי שדרוש. תביעה זו מציגה את אלי⁴¹ כהורה שכול שנוכח בזירה הציבורית אבל לא כמופת של התאפקות והקרבה אלא כאדם מוכה, כועס ומאשים. התביעה מציגה את דרכו של אלי להתמודד עם הכאב, הוא בוחר להאשים את האנשים שאחראים על האבטחה במקום, וכך שמישהו ייקח אחריות על הכאב שהוא מרגיש.

מצדו של המרחב הציבורי:

מתן אטיאס זמר בתחילת דרכו גר באותו הזמן ליד מקום האירוע, כששמע על המאורע התחיל לכתוב שיר שמדבר אל הרוצח, בשיר מתן שואל את הרוצח "את מי הוא כל כך שונא?". מתן בוחר לפרוק את כאבו ולהתמודד איתו עם כתיבת השיר שמדבר אל הרוצח. מתן יוצר באמצעות השיר⁴² זיכרון תרבותי שדרכו הוא לוקח את הזיכרון האישי שלו לגבי המאורע ומשתף אותו עם כלל הציבור כדי ליצור זיכרון קולקטיבי. בית הספר לעיצוב 6B הטיל על תלמידיו כפרויקט גמר לעצב כרזה שמביאה רגש אישי של הסטודנט כלפי המאורע. דרך ההתמודדות של מנהלי בית הספר עם הכאב הייתה דרך הסטודנטים שלהם, ודרך הכרזות ניתן לראות את ה⁴³מגבלות שהעבר מטיל על ההווה דרך יצירת הכרזות, ניתן לראות את כוחו של העבר שמשפיע על עיצוב הכרזות השונות.

סיפור הבר נוער כסיפור לא סגור:

⁴⁰ רוזנטל, ר. 2001. "האם השכול מת?".

⁴¹ רוזנטל, ר. 2001. "האם השכול מת?".

⁴² וינצקי-סרוסי, ו. 1998. "לזיכרון הקולקטיבי אין גבולות".

⁴³ וינצקי-סרוסי, ו. 1998. "לזיכרון הקולקטיבי אין גבולות".

⁴⁴סיפור פתוח מוגדר כסוף שאינו פותר את הבעיה/ות שעלתה בסיפור. הקורא נשאר במצב של אי-ודאות

באשר לגורלם ועתידם של הגיבורים. מצב זה גורם לתחושה של מבוי סתום בלי פתרון, מה שמשאיר את הסוף לדמיונו של הקורא.

כל עוד מקרה הבר נוער נשאר פתוח, הציבור צמא למידע לגבי האירוע ותמיד מנסה לגשש ולשאוב מידע ממקומות חדשים, נשאר מתח בקרב הציבור לגבי פענוח המקרה. כאשר פרסמו מידע לגבי מעצרו של חשוד מרכזי בעניין הרצח כולם שמחו שיש להם לפי להפנות את האצבע ואת מי לגדף, אך כאשר העצור שוחרר וכל האשמות נגדו בוטלו חזר העניין הלא סגור והמתח חזר וכולם החלו לשאול שאלות והפעם הפנו האשמות וגידופים כלפי משטרת ישראל שנתנה תחושה של סגירת הפרשה. המתח שנוצר והרצון לסגור את הפרשה בהקדם, הוא זה שמאפשר את המשכיותו של הסיפור.

לקיחת אחריות על הרצח

לאחר הרצח החלו לעלות שאלות מי לא היה בסדר, מי לא הקפיד על נהלי בטיחות כראוי ובעקבות כך קרה המאורע. לאחר המאורע אנשים החלו להאשים את האגודה אשר היא מתפעלת המקום, שהם לא דאגו לאבטחה כראוי ולכן הרוצח הצליח להיכנס פנימה, היו כאלו שפנו בהאשמות לעיריית תל-אביב שבכותלי העיר מתקיים לו מקום מפגש שכזה ללא פיקוח של העירייה, והיו גם אלו שהאשימו את המשטרה. עד היום אין אף ארגון אשר לוקח אחריות ומודע בטעות כלשהי לגבי אבטחת המקום, ולכן אין לי מי לפנות. ב-2013 הגיש אביה של ליז תביעה נגד שלושת הגורמים הנ"ל שבתביעה הוא מאשים אותם שהם לא פעלו כראוי על מנת לאבטח את המקום כנדרש,⁴⁵ נכון להיום אין עדכון על התביעה. עניין אי לקיחת אחריות משאיר את הציבור במתח וברצון לדעת מי אשם במקרה זה.

מי הרוצח?

עד היום עברו כבר חמש שנים מאז הרצח אך הרוצח טרם נתפס ע"י משטרת ישראל.⁴⁶ במהלך ארבע השנים הראשונות לחקירת הרצח הוציאה משטרת ישראל סכום שמוערך בכ-10 מיליון ₪, לאחר החקירה נעצר חשוד מרכזי ברצח והחלו לתחקר אותו ולהפעיל מולו הליך משפטי. לאחר מספר שבועות ממועד המעצר של החשוד, נמצאו ממצאים חדשים ע"י משטרת ישראל אשר בודים את הקשרו של החשוד לקיום הרצח ולכן החקירה הופסקה, וכתב האישום אשר הוגש נגדו הוסר והחשוד שוחרר. לאחר ארבע שנים עם הוצאות של כ-10 מיליון ₪, משטרת ישראל נתפשת כעת כלא אחראית ופזיזה בהחלטותיה ועדיין לא נתפס הרוצח אשר ביצע את הרצח.

פיצויים

⁴⁴ <http://c3.ort.org/Apps/WW/page.aspx?ws=8d17bc2e-7d5d-4a30-aaf0-33294342caf6&page=e1eb70c9-ff20-48b6-bc6a-00bdaa6d6b2d&fol=9873a8df-a9cd-4f11-b98a-1bc95ea5980a>

⁴⁵ <http://www.psika.net/243036-7947.html>

⁴⁶ <http://www.mako.co.il/news-law/crime/Article-8604ec3b8ef1f31004.htm>

⁴⁷חוק הפיצויים לגבי נפגעי פעילויות איבה מזכה את הנפגעים בפיצויים מביטוח לאומי או נפגעי תאונות

דרכים שגם הם זכאים לכספים. במקרה של הבר נוער המדינה לא הכירה בנפגעים כזכאים לפיצויים כספיים, ועליהם להתמודד לבדם מול כלל ההוצאות אשר נגרמו להם בעקבות המאורע.⁴⁸ היה ניסיון לשנות את החוק והוגשה הצעת חוק חדשה אך היא לא אושרה, בנוסף לניסיון לשינוי החוק⁴⁹ הוגשה תביעה נגד הבר נוער של אחד הנפגעים על מנת לקבל פיצויים כיוון שההוצאות הכספיות אינן נעלמות והוא חושש מעתידו.⁵⁰ אחת הנערות שנפצעה בפיגוע ריסקה את רגלה ולאחר מכן עברה ניתוחים ונכנסה לשיקום, לאחר כחודש וחצי אותה נערה נזרקה מתהליך השיקום בטענה כי היא אינה זכאית לטיפול יותר.⁵¹ המדינה לא עוזרת לנפגעי הבר נוער וממשיכים לגייס תרומות לנפגעים על מנת לעזור להם ולממן את המשכי הטיפול והתרופות שלהם.

אי-קיום פינת הנצחה במקום האירוע

הגיורי לחשוב שמכיוון שהבר נוער ממשיך להתקיים ולפעול כהרגלו, תהיה איזו פינת הנצחה עבור אותם שני נרצחים, אך במועדון הבר נוער לא קיימת אף פינת הנצחה למאורע הנורא. כאשר הלכתי למקום האירוע וניסיתי לשאול את המדריכים אף אחד מהם לא ידע לענות לי, וכשניסיתי לפנות אל האגודה אשר מנהלת את המקום לא היה מענה. ניסיתי לתחקר מכרים או אנשים שמקושרים לאגודה אך אף אחד מהם לא ידע לתת לי תשובה.

במרכז ללהט"בפוביה על שם ניר כץ גם אין אזכור על שם המקום. כאשר הגעתי למרכז הגאה בקשת הכוונה למרכז כשהגעתי אל הדלת המיועדת לא נמצא שום סממן של שם המקום, כאשר שאלתי את המנהל התורן אשר שהה במקום הוא לא ידע לתת לי תשובה ברורה, אלא רק תשובה שהייתה לו בראש. גם המרכז מתופעל ע"י האגודה, וכמו במקרה הקודם לא הייתה תגובה בעניין.

אין לדעת למה אין שלטים באותם מקומות, ייתכן ואין פינת הנצחה בבר נוער כיוון שמנהל המקום היה חשוד בחלק מהאירוע ולא רוצים להזכיר זאת, ייתכן ולא רוצים להפחיד את החניכים ולהזכיר להם כל פעם מחדש מה קרה באותו מקום ואולי זה יקרה שוב. אין תשובה ברורה והכל מחשבות שעולות בראשי.

סיכום

⁴⁷ http://www.btl.gov.il/benefits/Victims_of_Hostilities/Pages/default.aspx

⁴⁸ <http://rotter.net/forum/gil/26830.shtml>

⁴⁹ <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3816795,00.html>

⁵⁰ <http://www.mynet.co.il/articles/0,7340,L-377120,00.html>

⁵¹ <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3928103,00.html>

בעבודה זו בחנתי את הנצחתם של ניר כץ וליז טרובישי ז"ל דרך שילוב של מושגים מעולם הזיכרון הקולקטיבי, כאשר שדה המחקר שלי היה ההנצחות השונות שנוצרו בעקבות מותם של לוי וניר. בחנתי את הדומה והשונה בין ההנצחות השונות שנוצרו בעקבות הרצח, ודרך הניתוח ניתן לראות כיצד נוצרו מכנות משותפים בין ההנצחות. הניתוח שבצעתי יצר נתבך נוסף שאני חושב שטרם נחקר בין אותם אזכורים שונים שמצאתי, דרך הניתוח שלי מראה כיצד שלל התוצרים משתלבים זה עם זה וכיצד הכל מובל לאותה דרך. במהלך הניתוח שמתי דגש לתת לכל חלק את מקומו המיוחד לבטא את עצמו בהנצחתו הפרטית. במהלך הניתוח עלו בסופו של דבר שתי קטגוריות מרכזיות אשר מכילות בתוכן את מגוון האזכורים השונים שנוצרו לאחר אירוע הבר נוער, כאשר כל אחת מהן שירתה בצורה משמעותית את מטרת המחקר ואת אישוש הטענה המרכזית אשר נתמכת בחומרים ומחקרים קודמים, בתוך שדה המחקר שלנו. בתחילה חילקתי את החומר שנאסף לקטגוריות ראשוניות אשר התייחסו למי מבטא את עצמו באופן כללי, ובניתוח יותר מעמיק יצרתי שתי קטגוריות מרכזיות אשר מכילות בתוכן גם את הביטויים השונים וגם את חומר המחקרים שעליהם התבסס המחקר. באותן שתי קטגוריות מרכזיות ניתן לראות כיצד אותם ביטויים שונים שבוצעו על ידי אנשים שונים בציבור הרחב מתמזגים זה עם זה ויוצרים את הקטגוריות המרכזיות. מעניין יהיה לבחון את השפעת ההנצחות על הציבור, ולראיין סוגים שונים של אנשים בדרגות שונות של קרבה אל הנרצחים ולראות כיצד כל דרגה מנתחת את אותן הנצחות שנוצרו, האם לדעתם זה מספיק או שאולי הם חושבים שזה מיותר. מחקר נוסף שאפשרי הוא תחקור יוצרי אותן הנצחות ואירועים, לשאול את דעתם היום על מה שהם יצרו בעבר, ולראות את התייחסותם כלפי יצירותיהם כעבור מספר שנים.

ביבליוגרפיה:

- וינצקי-סרוסי, ו. 1998. "לזיכרון הקולקטיבי אין גבולות". בתוך: סוציולוגיה ישראלית: כתב-עת לחקר החברה הישראלית - כרך א, מס' 1, 171-181.
- כתריאל, ת. 1999. "נהיה כולנו חלוצים": כלים וסיפורים במוזיאון לתולדות ההתיישבות. בתוך: מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. חיפה: אוניברסיטת חיפה, 226-251.
- פיגה, מ. 2000. "יצחק רבין: הנצחתו והנצחת הנצחתו". בתוך: זיכרון במחלוקת: מיתוס, לאומיות ודמוקרטיה, באר-שבע, הוצאת מכון המפרי למחקר חברתי, אוניברסיטת בן-גוריון, 39-64.
- פיגה, מ. 2006. "תמורות בזיכרון הקולקטיבי ובמיתוס הפוליטי". בתוך: צבא, זיכרון וזהות לאומית, ירושלים, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, 87-92.
- רוזנטל, ר. 2001. "יהאם השכול מת?". ירושלים: כתר, 7-12, 59-86.
- Armstrong, E. A., & Crage, S. M. (2006). Movements and memory: the making of the Stonewall myth. *American Sociological Review*, 71(5), 724-751.
- Dunn, T. R. (2010). Remembering Matthew Shepard: Violence, identity, and queer counterpublic memories. *Rhetoric & Public Affairs*, 13(4), 611-652.

מקורות אינטרנטיים:

- אות זכויות האדם - <http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/975/149.html>
- אילה כץ מדברת - <http://www.mako.co.il/pride-weekend/Article-9a4ac23c3c7b831006.htm>
- אתר ויקיפדיה: ערך סדקו ססקי - http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A1%D7%93%D7%A7%D7%95_%D7%A1%D7%A1%D7%A7%D7%99
- אתר תהילה - <http://www.tehila.org.il>
- חוק הפיצויים המיוחד - <http://rotter.net/forum/gil/26830.shtml>
- נפגעי פעולות איבה - http://www.btl.gov.il/benefits/Victims_of_Hostilities/Pages/default.aspx
- סיפור קצר - <http://c3.ort.org.il/Apps/WW/page.aspx?ws=8d17bc2e-7d5d-4a30-aaf0-33294342caf6&page=e1eb70c9-ff20-48b6-bc6a-00bdaa6d6b2d&fol=9873a8df-a9cd-4f11-b98a-1bc95ea5980a>

- <http://www.psika.net/243036-7947.html> עדכון על תביעתו של אלי-
- <http://www.mako.co.il/news-law/crime/Article-8604ec3b8ef1f31004.htm> עלות החקירה-
- <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3927613,00.html> עצרת שנה אחרי-
- <http://www.havana.org.il/local/6578> עצרת שנתיים אחרי-
- <http://www.mako.co.il/pride-culture/cultura/Article-cac7d172d233f31006.htm> שיר שנכתב לאחר הרצח-
- <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3816795,00.html> תביעה נגד הבר נוער-
- <http://www.mynet.co.il/articles/0,7340,L-3777120,00.html>
- <http://gogay.co.il/item.php?id=16989> תביעתו של אלי טרובישי-
- <http://www.havana.org.il/local/6666> - תערוכת הכרזות "בחזרה לבר נוער"

נספחים